

УДК 37.018.43:355(477)

Червінська ІннаORCID 0000-0003-0745-1413
ResearcherID AAK-4177-2020*Доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри початкової освіти,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
(м. Івано-Франківськ, Україна) E-mail: inna.chervinska@pnu.edu.ua***Червінський Андрій**

ORCID 0000-0002-2128-196X

*Кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри географії та природознавства,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
(м. Івано-Франківськ, Україна) E-mail: andrii.chervinskiyi@pnu.edu.ua***Никорак Ярослав**

ORCID 0000-0002-9855-5914

*Викладач-методист, заступник директора з навчально-методичної
роботи Івано-Франківського фахового коледжу,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
(м. Івано-Франківськ, Україна) E-mail: nykorak@pnu.edu.ua*

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Мета статті – на підставі опрацювання наукових джерел з окресленої проблеми та за результатами вивчення досвіду діяльності ЗЗСО щодо впровадження в освітній процес дистанційного навчання, розкрити специфіку організації дистанційного навчання здобувачів шкільної освіти в умовах воєнного стану.

Методологічними засадами дослідження виступають концептуальні розробки вітчизняних та зарубіжних учених у галузі організації дистанційного навчання, вивчення інноваційних методик організації освітнього процесу в ЗЗСО із використанням форматів дистанційного навчання. Під час роботи над організацією дослідження використовувався комплекс загальнонаукових методів. Теоретичні: сприяли узагальненню та аналізу психолого-педагогічної літератури, що уможливило визначення ключових аспектів проблеми; емпіричні: методи збирання науково-дослідницького матеріалу (анкетування здобувачів освіти, опитування, опрацювання нормативно-правової бази), бесіди з педагогами щодо їхньої готовності до реалізації ідей, форм, моделей та технологій дистанційного навчання в освітній процес сучасних закладів освіти.

Наукова новизна дослідження полягає у розробці оптимальних методик та інноваційних підходів до організації дистанційного навчання школярів із врахуванням специфіки умов воєнного стану.

Висновки. Зазначене дозволило уявити проблему організації дистанційного навчання здобувачів шкільної освіти, розкрити її цілісно, виокремити практико зорієнтовані аспекти, визначити проблеми та схарактеризувати перспективи подальшого розвитку. За результатами проведеного дослідження запропоновано шляхи, вирішення цих проблем.

Ключові слова: дистанційне навчання, організація освітнього процесу, здобувач шкільної освіти, інноваційні освітні платформи.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та/або практичними завданнями. Запровадження в Україні з 24 лютого 2022 року воєнного стану внаслідок військової агресії росії, унеможливило традиційний очний формат організації освітнього процесу як у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО), так і у закладах вищої освіти (ЗВО), і згідно вимог, прописаних у статті 57¹ «Державні гарантії в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану» Закону України «Про освіту» (2022, зі змінами), закладам освіти рекомендовано застосовувати дистанційну форму навчання із використанням інноваційних освітніх технологій навчання, які у сучасних реаліях воєнного стану є «найбільш безпечними для його учасників» [3].

Вже впродовж другого року Україна перебуває в умовах воєнного стану, обороняючи та захищаючи свій суверенітет, незалежність та територіальну цілісність. За цих обставин на педагогів

покладено нелегке завдання – продовжувати якісне навчання здобувачів освіти у можливих і доступних, а основне – безпечних для конкретного регіону форматах із використанням оптимальних ресурсів дистанційного навчання. Вказані обставини не лише спричинили певні незручності пов'язані з традиційним способом організації навчання, застосуванням альтернативних площадок та цифрових форматів навчання, а й відкрили вікно для пошуку нових можливостей та ініціатив. Багато компаній використали цей непростий час, щоб ознайомити освітянську спільноту зі своєю продукцією і тимчасово відкрили необмежений і безкоштовний доступ до своїх матеріалів, розробники програмних ресурсів доклали чималих зусиль, щоб зробити дистанційне навчання захопливим і яскравим, доступним і цікавим.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Теоретичний аспект впровадження інноваційних форм навчання в освітній процес закладів освіти відображено в працях В. Бондаренка, В. Кухаренка, О. Рафальської, Н. Рашевської, О. Спірина, Ю. Триуса І. Твердохліба та ін. Концептуально-термінологічній проблематиці дистанційної освіти присвячені роботи вітчизняних дослідників (А. Андреев, В. Биков, І. Блошинський, Н. Корсунська, О. Тихомиров, Е. Тоффлер та ін.). Методичний аспект проблеми забезпечення дистанційного навчання в умовах воєнного часу аналізується у працях Т. Засекої, О. Муковоза, О. Топузова та ін.

Задля успішного застосування форматів дистанційного навчання в ЗЗСО на державному рівні прийнято «Концепцію розвитку дистанційної освіти в Україні» (2020) [4], «Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти» (2020) з відповідними змінами і доповненнями (2023) [8] та інші нормативно правові документи, які *регулюють права та обов'язки учасників освітнього процесу*.

Відповідно до окреслених вимог здобувати знання і навчатися дистанційно можуть громадяни в Україні, які мають середню, професійну, вищу освіту, а також ті, учасники освітнього процесу, що мають змогу самостійно виконувати у дистанційному форматі відповідні завдання за допомогою інноваційних цифрових технологій. Щоб досягти описаних норм та отримати позитивні результати потрібно швидким темпом сприяти розвитку дистанційної освіти, запровадження якої в Україні передбачено «Національною програмою інформатизації».

Мета статті – на підставі опрацювання наукових джерел з окресленої проблеми та за результатами вивчення досвіду діяльності ЗЗСО щодо впровадження в освітній процес дистанційного навчання, розкрити специфіку організації дистанційного навчання здобувачів шкільної освіти в умовах воєнного стану.

Висвітлення процедури теоретико-методологічного дослідження. Під час роботи над організацією дослідження використовувався комплекс загальнонаукових методів. Теоретичні: сприяли узагальненню та аналізу психолого-педагогічної літератури, що уможливило визначення ключових аспектів проблеми; емпіричні: методи збирання науково-дослідницького матеріалу (анкетування здобувачів освіти, опитування, опрацювання нормативно-правової бази), бесіди з педагогами щодо їхньої готовності до реалізації ідей, форм та моделей технологій дистанційного навчання в освітній процес сучасних закладів освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Дистанційну форму навчання фахівці з інновацій та стратегічних проблем розвитку освіти вважають однією з пріоритетних освітніх систем ХХІ століття. Оскільки це одна із форм навчання, яка виникла й удосконалюється разом із розвитком інтернет-технологій.

У «Положенні про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти» вписано характерні ознаки, провідні принципи та окремі методичні рекомендації щодо її реалізації в освітньому процесі сучасних закладів освіти. Відтак, «дистанційне навчання – організація освітнього процесу (за дистанційною формою здобуття освіти або шляхом використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти) в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх як правило опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій» [7, 1].

Застосування дистанційної форми організації навчання сприяє створенню системи масового неперервного навчання (самонавчання), загального обміну інформацією, підвищення кваліфікації та альтернативного способу організації освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Такий формат навчання надає широкі можливості для здобуття освіти в Україні, який можна організувати незалежно від часових і просторових обмежень, місця перебування із дотриманням умов і правил безпеки, «відповідно до гарантій, які вписані у ст. 57-1 Закону України «Про освіту» [3]. Проте як зазначено в Інформаційних матеріалах для Державної служби якості освіти – «війна в Україні привнесла нові виклики – руйнування шкіл, вимушено переселені здобувачі початкової освіти та педагоги, які навчаються і працюють у нових для себе школах по всій Україні та за її межами, «випадання» з освітнього процесу окремих дітей та цілих класів через повітряні тривоги, бойові дії та інші причини, пов'язані з війною» [9].

Саме тому, як наголошує правозахисниця Н. Мезенцова, «в умовах воєнного стану, виходячи із безпекових міркувань, дистанційна форма освіти може запроваджуватися як єдино можлива форма здобуття освіти на всій території України або в окремих місцевостях, або у визначених закладах освіти» [5]. А для цього система дистанційного навчання за нових реалій сьогодення повинна сприяти здобуттю нових знань, формуванню необхідних навиків і відповідних компетентностей, наявності мережі Інтернету, якісної програми, електронних підручників, цифрових ресурсів, програмного забезпечення, добре підготовленого вчителя (тьютора).

Варто зазначити, що за вказаних реалій «викликом... стала фактична унікальність завдання та відсутність в інших системах освіти аналогів стратегічних документів із розвитку дистанційної освіти в умовах війни Україна чи не єдина країна світу, яка попри активні воєнні дії забезпечила продовження

освітнього процесу» [9, 3]. Зазвичай для організації дистанційного навчання місце навчання не має значення. Адже вчитися можна вдома, в шкільному класі, на курсах, у спеціальних онлайн класах, центрах навчання і розвитку. Однак реалії воєнного стану та військові дії на значній території нашої країни внесли свої корективи та висунули низку вимог щодо створення безпечного середовища для навчання.

Тож *відсутність сталої локації з прив'язкою до певного місця* (класу, школи) визначається одним із переваг дистанційного навчання перед традиційним в умовах воєнних дій. Якісно організована система дистанційного навчання *забезпечує рівний доступ до якісної освіти* всім здобувачам освіти, незалежно від місця їх проживання (велике місто-мегаполіс чи віддалене село, важкодоступний гірський населений пункт, чи місце проживання за межами України). Дистанційний формат навчання дає *однакові можливості для усіх категорій здобувачів освіти, незалежно від їхнього соціального статусу* (школяр, студент, військовий ЗСУ) та фінансової спроможності реалізувати свої права на навчання та отримання необхідної навчально-пізнавальної інформації.

Неоднозначність у трактуванні та розумінні базових термінів «дистанційне навчання», «дистанційна освіта», «відкрита освіта», «освіта впродовж життя» стає серйозною перешкодою для дослідників. Можна зустріти різні міркування з приводу окремих понять та підходів до їх тлумачення [10].

Досить часто дистанційне навчання позиціонують як варіант очної, заочної, вечірньої чи екстернатної форм організації навчання, під час організації яких використовують технології дистанційного навчання. Відтак під освітніми технологіями дистанційного навчання вбачаємо технології опосередкованої активної взаємодії здобувачів освіти з педагогами шляхом використання Інтернет-зв'язку (телекомунікаційного зв'язку) та інших дієвих цифрових ресурсів. Вказані технології успішно інтегрують з освітніми інформаційно-комунікаційними, мультимедійними та цифровими технологіями. Для добре налагодженого дистанційного навчання педагогам необхідно володіти методикою налагодження інформаційно-методичного супроводу та відповідними знаннями методології індивідуальної роботи зі школярами, опанувати програми та ресурси за допомогою яких можна організувати ефективну навчальну співпрацю.

Технології дистанційного навчання – це інформаційні технології створення, передачі й збереження освітнього контенту шкільних предметів, навчально-дидактичних матеріалів, організації і супроводу освітнього процесу у дистанційному форматі навчання здобувачів освіти.

Зазвичай дистанційне навчання передбачає навчальні заняття (уроки, інтегровані уроки, практичні заняття, лабораторні, віртуальні екскурсії) заняття, вебінари, квести, онлайн-форуми, конференції, онлайн-олімпіади, самостійну роботу, дослідницько-пошукову та проєктну діяльність, навчально-дослідницькі ігри, ігри-симуляції, консультації та інші новітні форми організації освітнього процесу, які передбачені освітньою, або модельною програмами закладу освіти, навчальними програмами з окремих предметів (інтегрованих курсів).

Дистанційне навчання педагог може організувати в синхронному режимі, коли всі суб'єкти освітнього процесу одночасно працюють і перебувають у веб-середовищі, або асинхронному режимі, за якого навчальні заняття проводяться за зручним для вчителів та здобувачів освіти графіком, використовуючи відомі цифрові освітні платформ (Google Workspace, Google Classroom), налагоджуючи співпрацю з всіма учасниками, які працюють дистанційно із використанням онлайн сервісів та інструментів (Zoom, Skype, Team, базові сервіси Google: Gmail, Meet, Jamboard, Chat, Hangouts, YouTube).

До відмінностей між режимами синхронної і асинхронної взаємодії відносимо можливість налагодження зворотного зв'язку через надсилання миттєвих повідомлень та швидкого фідбеку під час виконання завдань на уроці. Асинхронний режим не дає можливостей залучення учнів для такого виду взаємодії під час заняття. Синхронний режим навпаки – сприяє співпраці в режимі реального часу, і залучати учасників до різних видів діяльності миттєво та у визначений час. Найбільшої ефективності для дистанційного навчання можна досягти шляхом застосування змішаних методик навчальної взаємодії. Термін «змішане дистанційне навчання» передбачає, що програма навчання буде утворювати як із елементів синхронної, так і містити елементи асинхронної методики навчання, яка передбачає спілкування здобувача освіти та педагога у режимі реального часу – «онлайн-спілкування». Варіанти асинхронного дистанційного навчання «офлайн-спілкування» застосовується, коли неможливе спілкування між вчителем та учнями у реальному часі (близькість до лінії бойових дій, відсутність надійного укриття тощо).

Варто наголосити, що педагогічними працівниками під час вибору формату та режиму навчальної взаємодії оптимальним визначено «змішаний підхід», який за продуманого планування та підбору дидактичних матеріалів, сприятиме поєднанню саме синхронного і асинхронного режимів навчання онлайн чи офлайн. Дієві форми та сервіси такої взаємодії в умовах воєнного стану відображені в статті «Blended Learning as an Innovative Organization of the Educational Process in Higher Education Institutions of Ukraine» [10] та узагальнені авторами у (Табл. 1).

Вказані форми взаємодії за умов їх ретельної підготовки та презентації на інноваційних цифрових ресурсах педагогічними працівниками та активної участі школярів й тісної співпраці з батьками сприяють підвищенню ефективності взаємодії для всіх, хто задіяний в навчанні.

Проведений аналіз і порівняння, вивчення досвіду роботи ЗЗСО Івано-Франківської області відповідно до напрямів досліджень творчої навчально-наукової лабораторії «Гірська школа Українських Карпат» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника показали, що під час дистанційного навчання, успішно реалізується дитиноцентрований підхід, за якого педагоги всю свою ініціативність спрямовують на всебічний розвиток індивідуальних особливостей та інтелектуальних здібностей здобувачів освіти, а самі стають для школярів наставниками, тьюторами, коучами, консультантами у пошуку й генеруванні нових знань, формуванні відповідних компетентностей та

програмних результатів навчання. Відповідно у зростаючій особистості розвиваються впевненість, самостійність, здатність і готовність керувати різними видами навчально-пізнавальною, дослідницько-пошуковою, творчою чи проектною діяльністю, які реалізуються як для успішного завершення освітньої програми чи навчального предмету, так і для продовження навчання впродовж життя.

Таблиця 1

Засоби мобільної комунікації для здійснення взаємодії педагогів і здобувачів освіти для дистанційного навчання

Форма	Сервіс	Призначення
Батьківські конференції	Zoom, Google Meet, Cisco Webex Meetings, Microsoft Teams, Moodle GoToMeeting	Організація вебінарів, ділових ігор.
Консультації Тренінги Бесіди Доручення	Viber, Whatsapp, Telegram, Slack, Messenger, Skype	Організація спілкування через месенджери (індивідуальна або групова).
Батьківські збори	Classtime, Mentimeter, Kahoot, Poll Everywhere, Google Forms, Microsoft Forms, Edpuzzle, ClassMarker	Проведення опитувань, анкетувань.
Всі форми взаємодії	Google Диск, документи, презентації, таблиці фото Google; OneDrive, Office 365	Спільна робота з освітнім контентом педагогів, здобувачів освіти, батьків школярів.

Технології дистанційного навчання є пріоритетними формами навчання в сучасних закладах освіти. Такий формат навчання надає «незаперечні переваги як для педагогів, так і для здобувачів освіти, яким доводиться долати щоденні виклики воєнного стану, оголошеного в нашій країні та вносити відповідні корективи в його організацію» [2]. Під час реалізації технології дистанційного навчання можна використовувати як уже готові цифрові ресурси, так й створювати авторські програми, адаптовані до конкретних реалій, із врахуванням специфіки воєнних дій уже самими педагогами та батьками здобувачів освіти. При цьому перевагу краще віддавати комплексним ресурсам, які поєднують у собі навчальний контент й інструментарій для навчання. Як зазначає дослідник О. Муковіз, «під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [6, 5].

Акцентуємо увагу на те, що дистанційне навчання принципово відрізняється від традиційного навчання ще й тим, що це досить динамічний формат здобуття освіти, у якому знаходять своє відображення актуальні перетворення й суспільні трансформації, формат, який навіть в умовах воєнних дій створює новий освітній інформаційний простір, до якого долучається здобувач освіти, котрий на відміну від його попередників минулих років, точно знає які знання, уміння й навички, компетентності й програмні результати навчання йому потрібні. Інноваційні ресурси можна досить вдало поєднувати з традиційними підручниками та методичними посібниками. До найбільш затребуваних відносимо: бази даних, сховища інформації, мультимедійні технології, ресурси для навчання та контролю знань, електронні підручники, посібники, хрестоматії.

Таким чином, до відмінностей дистанційного навчання від традиційного навчання відносимо:

– Типові психолого-педагогічні проблеми, пов'язані з труднощами налагодження міжособистісних контактів між учасниками освітнього процесу.

– Проблеми створення ефективно працюючих малочисельних груп під час навчальної співпраці.

– Виокремлення індивідуальних особливостей сприйняття інформації здобувачами освіти і стилів навчання з метою оптимізації освітнього процесу.

– Актуалізація цінності знань та підтримка позитивної мотивації.

– Підбір інноваційних методик та інтерактивних технологій.

– Дистанційний формат передбачає здобувачам освіти можливість самостійно отримувати необхідні знання, користуючись розвинутими інформаційними ресурсами та сучасними цифровими платформами.

За вказаних характеристик, дистанційне навчання виступає складовою денного і заочного навчання, а також може правомірно виступати як самостійна форма навчання. Погоджуємося з міркуванням науковців про те, що «платформа дистанційного навчання – це центральний елемент, навколо якого збираються учасники дистанційної освіти» [1, 27]. Однак варто наголосити, що дистанційне навчання – це інноваційна форма організації навчання, яка забезпечує надання здобувачам освіти цілісного комплексу освітніх послуг за допомогою новітніх цифрових платформ та мультимедійних ресурсів на будь-якій відстані від закладу освіти. Позаяк інформаційно-освітній простір дистанційного навчання містить системно-організаційну сукупність засобів передачі інформації, інформаційні ресурси, вписані алгоритми і правила взаємодії апаратно-програмного, інформаційно-методичного забезпечення, які в комплексі скеровані на задоволення освітніх запитів школярів.

Висновки. Узагальнення дієвих технологій організації занять знаходиться у процесі розвитку та удосконалення, а принципи дистанційного навчання та моделі його застосування в умовах воєнних дій

стають серйозним викликом для української системи освіти. Адже організація якісного дистанційного навчання на загальнодержавному рівні за вказаних обставин – це досить складний і важкий процес. Зазначене дозволило увиразнити проблему організації дистанційного навчання здобувачів шкільної освіти, розкрити її цілісно, виокремити практико-орієнтовані аспекти. Перспективи подальших наукових розвідок пов'язуємо із дослідженням ефективності підготовки майбутніх педагогів до реалізації дистанційного навчання.

References

1. Вишнівський В. В., Гніденко М. П., Гайдур Г. І., Ільїн О. О. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів: навчальний посібник. Київ: ДУТ, 2014. 140 с.
Vyshnivskiy, V. V., Hnidenko, M. P., Haydur, G. I., Ilyin, O. O. (2014). Orhanizatsiia dystantsiinoho navchannia: Navchalnyi posibnyk [Organization of distance learning: textbook]. Kyiv, Ukraine: DUT. [in Ukrainian].
2. Дуднік В., Тухтарова Т., Кучер Р. Дистанційне навчання здобувачів освіти України в умовах воєнного стану: організаційний аспект. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Філософія. Педагогіка*. 2022. № 2 (3). С. 54–59.
Dudnik, V., Tukhtarova, T., Kucher, R. (2022). Dystantsiine navchannia zdobuvachiv osvity Ukrainy v umovakh voiennoho stanu: orhanizatsiinyi aspekt. [Distance learning of education seekers of Ukraine under martial law: organizational aspect]. *Visnyk Dniprovskoi akademii neperervnoi osvity. Filosofiya. Pedagogika – Bulletin of the Dnipro Academy of Continuing Education. Philosophy. Pedagogy*. 2 (3). 54–59. [in Ukrainian].
3. Закон України «Про освіту»: редакція від 6.04.2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text2> (дата звернення 01.03.2024)
Zakon Ukrainy «Pro osvitu» (2022) [Law of Ukraine «On Education»]: Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text2> [in Ukrainian].
4. «Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні» (затверджено Постановою МОН України В. Г. Кременем 20 грудня 2000 р.). 2000. С. 8–9. URL: https://vnm.edu.ua/downloads/other/konc_rov_dystan_osv.pdf (дата звернення 01.03.2024)
«Kontseptsiia rozvytku dystantsiinoi osvity v Ukraini» (2020) [The concept of development of remote education in Ukraine]. 8–9. Retrieved from: https://vnm.edu.ua/downloads/other/konc_rov_dystan_osv.pdf [in Ukrainian].
5. Мезенцова Н. Організація дистанційної форми освіти в умовах воєнного стану: на що потрібно звернути увагу? URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/orhanizatsiia-dystantsiinoi-formy-osvity-v-zzso-v-umovakh-voiennoho-stanu-na-shcho-potribno-zvernuty-uvahu/> (дата звернення 01.03.2024)
Mezentsova, N. (2023). Orhanizatsiia dystantsiinoi formy osvity v umovakh voiennoho stanu: na shcho potribno zvernuty uvahu? [Organization of distance form of education in the conditions of martial law: what should be paid attention to?]. Retrieved from: <https://www.helsinki.org.ua/articles/orhanizatsiia-dystantsiinoi-formy-osvity-v-zzso-v-umovakh-voiennoho-stanu-na-shcho-potribno-zvernuty-uvahu/> [in Ukrainian].
6. Муковіз О. П. Основи дистанційного навчання у початковій освіті: навч-метод. посібник. Умань: Візаві, 2018. 128 с.
Mukoviz, O. P. (2018). Osnovy dystantsiinoho navchannia u pochatkovii osviti: navch-metod. posibnyk [Basics of distance learning in primary education: teaching method manual]. Uman, Ukraine: Visavy. 128. [in Ukrainian].
7. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти» (затверджено наказом МОН від 8 вересня 2020 року №1115). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення 01.03.2024)
Polozhennia pro dystantsiinu formu zdobuttia povnoi zahalnoi serednoi osvity (2020). [Regulations on the distance form of obtaining complete general secondary education]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>. [in Ukrainian].
8. Топузов О. М., Засекіна Т. М., Головка М. В., Калініна Л. М. Освітньо-науковий фронт: діяльність інституту педагогіки НАПН України в умовах воєнного стану. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. 4 (1). С.3–8. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4145>
Topuzov, O. M., Zasekina, T. M., Golovko, M. V., Kalinina, L. M. (2022). Osvitno-naukovyi front: diialnist instytutu pedahohiky NAPN Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Educational and scientific front: activities of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Sciences of Ukraine under martial law]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy. – Bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*. 4(1). 3–8. [in Ukrainian].
9. Якісне дистанційне навчання в умовах війни: поради директору школи. *Інформаційний матеріал для Державної служби якості освіти в межах ініціативи «Система забезпечення якості освіти»*. 2022. URL: <https://sqe.gov.ua/yakisnedistantsiine-navchannya-v-umovakh/> (дата звернення 01.03.2024)
Yakisne dystantsiine navchannya v umovakh viyny: porady dyrektoru shkoly (2022). [High-quality distance learning in war conditions: advice to the school director]. *Informatsiynny material dlya Derzhavnoyi sluzhby yakosti osvity v mezhakh initsiatyvy «Systema zabezpechennya yakosti osvity» – Information material for the*

State Education Quality Service as part of the Education Quality Assurance System initiative. Retrieved from: <https://sqe.gov.ua/yakisnedistanciyne-navchannya-v-umovakh/> [in Ukrainian].

10. Chervinska I., Melnyk N. Blended Learning as an Innovative Organization of the Educational Process in Higher Education Institutions of Ukraine. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 10, 1 (Apr. 2023), 216-224. DOI: <https://doi.org/10.15330/jpnu.10.1.216-224>. Retrieved from: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/jpnu/article/view/6733> [in English].

Chervinska I.

ORCID 0000-0003-0745-1413
ResearcherID AAK-4177-2020

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine) E-mail: inna.chervinska@pnu.edu.ua

Chervinskyi A.

ORCID 0000-0002-2128-196X

PhD in Historical Sciences, Associate Professor,
Faculty of Natural Sciences,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine), E-mail: andrii.chervinskyi@pnu.edu.ua

Nykorak Ya.

ORCID 0000-0002-9855-5914

Deputy Director of the Ivano-Frankivsk Professional College,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine), E-mail: nykorak@pnu.edu.ua

DISTANCE EDUCATION OF SCHOOL STUDENTS IN THE CONDITIONS OF MARITAL STATE: REALITIES AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

The purpose of the article is to reveal the specifics of the organization of distance learning for students of school education in martial law based on the study of scientific sources on the outlined problem and the results of the study of the experience of the Ministry of Education and Culture regarding the implementation of distance learning in the educational process.

The methodological foundations of the research are the conceptual developments of domestic and foreign scientists in the field of distance learning organization, the study of innovative methods of organizing the educational process in the ZZSO using distance learning formats. During the work on the organization of the research, a complex of general scientific methods was used. Theoretical: contributed to the generalization and analysis of psychological and pedagogical literature, which made it possible to determine the key aspects of the problem; empirical: methods of collecting scientific and research material (questionnaires of education seekers, surveys, development of the regulatory and legal framework), conversations with teachers regarding their readiness to implement ideas, forms, models and technologies of distance learning in the educational process of modern educational institutions.

The scientific novelty of the research consists in the development of optimal methods and innovative approaches to the organization of distance learning of schoolchildren, taking into account the specifics of the conditions of martial law.

Conclusions. This made it possible to highlight the problem of organizing distance education for students of school education, to reveal it holistically, to single out practically oriented aspects, to identify problems and to characterize the prospects for further development. According to the results of the research, ways to solve these problems are proposed.

Keywords: distance learning, organization of the educational process, student of school education, innovative educational platforms.

Стаття надійшла до редакції 18.03.2024 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор **Янченко Т. В.**